

Iz plesa rođeni

Ana Maletić
POVIJEST PLESA STARIH
CIVILIZACIJA
Matica hrvatska, Zagreb, 2003.

Pravi je misterij domaće kulturne scene odgovor na pitanje zbog čega je antologijska dvosveščana *Povijest plesa starih civilizacija*, istaknute plesne umjetnice i pedagoginje plesa **Ana Maletić** (1904.-1986.), na objavljivanje čekala nešto više od dvadeset godina. Naime, jedina knjiga ove vrste kod nas prava je opsežna i temeljita studija o plesu starih civilizacija, opremljena brojnim ilustracijama i pisana na način da bude svakodnevni udžbenik teoretičara i povjesničara plesa i onih koji se poviješću plesne umjetnosti bave znanstveno, ali i zanimljiva literatura onima koji u plesu tek uživaju ili se amaterski za njega zanimaju. Tim je dragocjeniji potez *Matice hrvatske* i urednice **Jelene Hekman** koja je ovo djelo sad učinila dostupnim domaćoj publici.

Ana Maletić pripada najvažnijim imenima suvremenog hrvatskog plesa, čiji je teoretski, praktični i pedagoški doprinos od neprocjenjive vrijednosti domaćoj plesnoj kulturi. I dok je onaj umjetnički segment njezina rada danas dostupan tek u rijetkim dokumentarnim materijalima ili u teže prepoznatljivim tragovima, ova će studija (uz prethodne knjige *Pokret i ples*, 1984., i *Knjiga o plesu*, 1986.) sigurno ostaviti važniji trag i još jednom podsjetiti na vrijedni doprinos Ane Maletić.

Ples je umjetnost u samom ishodištu čovječanstva, on je jedna od osnovnih manifestacija nastalih u momentu odvajanja čovjeka od životinjskog svijeta. Životinja ne pleše, barem ne s onom namjerom s kojom to radi misaono biće kakvo je čovjek. Ritualni, magijski pokret iz kojeg se razvija ples prvi je pokušaj tumačenja svijeta koji stanovnika Zemlje okružuje u praskozorje čovječanstva. Zato ples starih civilizacija otkriva mnogo i s antropološkog i filozofskog stajališta. Ana Maletić se i ranije bavila arhetipovima plesa, svrstavajući plesove prema motivima, odnosno pobudama iz kojih su nastali. Tako se i u ovoj povijesti pojavljuje pet osnovnih arhetipova: plesovi s religijskim (i magijskim) motivima, plesovi sa seksualnim i plesovi s borbenim motivima, i konačno plesovi s motivima životinja te rada.

Povijest plesa starih civilizacija Ane Maletić podijeljena je po geografskom načelu (iza kojeg se krije još jedna bitnija podjela) na dva dijela. Prvi dio (*Od Mezopotamije do Rima*) govori o plesnim tradicijama koje su potpuno nestale, ili su sačuvane tek u tragovima u nekim segmentima modernog plesa. Druga knjiga (*Azijske plesne tradicije*) osim svog geografskog određenja u imenu govori o tradicijama koje su zbog društveno-povijesnih okolnosti preživjele do današnjeg dana i živi su dio suvremene plesne slike, ne samo u Aziji. Naime, mnoge od azijskih plesnih tradicija danas ne žive isključivo u svojim sredinama nego su

Jedina knjiga ove vrste kod nas prava je opsežna i temeljita studija o plesu starih civilizacija, opremljena brojnim ilustracijama i pisana na način da bude svakodnevni udžbenik teoretičara i povjesničara plesa, ali i zanimljiva literatura onima koji u plesu tek uživaju ili se amaterski za njega zanimaju

ušle u suvremeni ples i pokret, čime su ga bitno obogatili i moguće ih je vidjeti gotovo na svakom okupljanju suvremenog plesnog kazališta. U slučaju Azije autorica se ne bavi isključivo plesom, nego u više navrata pojašnjava i osnovne podjele i povijesne aspekte kazališta uopće kod Europi manje poznatih tradicija.

Postupak Ane Maletić u tretmanu povijesti plesa trudi se ne biti pretjerano znanstveno suhim. Iako ne koketira sa širokom današnjom popularnošću plesne umjetnosti, povijest plesa ipak ne propušta dati i širu kulturološku sliku. Naime, autorica plesnu tradiciju stavlja u kontekst kulture, pojašnjavajući osnovne kulturološke i povijesne oznake svake civilizacije u kojoj nastaje ples, koristeći se ponekad i anegdota ili mitom da bi sam ples kao rezultat takve kulture i njegovo mjesto u njoj bio jasnije određen.

Prvi dio obuhvaća plesove Mezopotamije, starog Egipta, hebrejske kulture, antičke Grčke i Rima, uz osvrt na plesove Etrurščana i Ilira. Azijske plesne tradicije, obuhvaćene drugim dijelom, su Indija, Kina, Koreja, Japan, Tajland, Burma, Šri Lanka, Java, Bali i Kambodža. Na žalost,

Povijest plesa starih civilizacija nije sasvim kompletna jer se ne bavi bogatim plesnim tradicijama Afrike, Južne i Sjeverne Amerike, te Oceanije koje su ostavljene nekom drugom, nadamo se jednako ozbiljnom i temeljitom proučavatelju. Šteta je što ove studije nisu (uz napomene o izvorima ilustracija i *kazalom imena*) opremljene i *kazalom pojmova*, jer se, posebno kad je riječ o azijskim tradicijama, velik broj njih pojavljuje i u suvremenom plesu, a takvo bi kazalo pojmova olakšalo snalaženje u ovako bogatom i temeljito izloženom materijalu.

"Povijest plesa je povijest intuitivnog života čovječanstva, ganutljiva poema ljudskih akcija, koja otkriva više od skrivenih težnji i sudbina ljudi nego legende i izvješća činjenica iz prošlosti", rekao je o izvorima plesne umjetnosti **Rudolf Laban**, jedan od bitnih proučavatelja umjetnosti pokreta, a na ovu ulogu povijesti plesa podsjeća i studija Ane Maletić. Zato je *Povijest plesa starih civilizacija* jedna od bitnih kulturoloških knjiga, antologijski vrijedno izdanje ne samo za ljubitelje i proučavatelje plesa.

JASEN BOKO

